

Türkiye’de uyuşturucu madde suçları ve sosyodemografik özellikleri

Sociodemographic characteristics of narcotic crimes in Turkey

Sadık Toprak, Ahmet Özgür Doğru, Burak Gümüş

Adli Tıp Anabilim Dalı (Yrd. Doç. Dr. S. Toprak, Dr. B. Gümüş), Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tıp Fakültesi 60150 TR Tokat; Geomatik Mühendisliği Bölümü, Kartografya Anabilim Dalı (A. Ö. Doğru), İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi, TR-34469 Maslak İstanbul

Özet

Amaç. Bu çalışmanın amacı; uyuşturucu madde suçları nedeniyle 1998-2005 yılları arasında Türkiye’de ağır ceza mahkemelerinde açılmış olan davalarda sanıkların yaş, cinsiyet, suç sıklığı ve yıllar içerisindeki değişimini değerlendirmek, elde edilen verileri diğer çalışmalarla karşılaştırmaktır. **Yöntem.** Bu çalışmada Adalet Bakanlığı’ndan temin edilen 1998-2005 yılları arasında ağır ceza mahkemelerinde uyuşturucu madde suçları nedeniyle açılmış olan dava ve sanık verileri ile Türkiye İstatistik Kurumu’nun 2007 yılı nüfus verileri kullanılmıştır. Bu kapsamda elde edilen veriler Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS) teknolojisinin de kullanımı ile değerlendirilmiş ve sonuçlar yine CBS’nin harita tasarım ve sunum araçları kullanılarak görselleştirilmiştir. **Bulgular.** Bu çalışmada elde edilen verilere göre; uyuşturucu madde suçu işleyenlerin büyük çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu bu suç nedeniyle yargılanan sanık sayısının sürekli artış gösterdiği, uyuşturucu madde satma suçunun ticaretin yoğun olduğu sınır bölgelerde, liman şehirlerinde ve büyük şehirlerde daha yoğun olarak gözlemlendiği, kullanma suçunun ise genellikle turizm bölgelerinde ve büyük şehirlerde daha sık olarak gözlemlendiği tespit edilmiştir. **Sonuç.** Uyuşturucu kullanımı ile mücadelenin Türkiye’nin kıyı bölgelerini hedef alması gerekirken, sınır bölgelerinde ise kaçakçılıkla mücadelenin öne çıkarılması gerekmektedir.

Anahtar sözcükler: Uyuşturucu, madde bağımlılığı, suç, istatistik, Türkiye

Abstract

Aim. The aims of this study were to evaluate cases and offenders between 1998-2005 in terms of ages, gender, frequency, over the years to changes in the evaluation, the data obtained in other countries and our country has been in previous studies to compare. **Method.** In this study, obtained from the Ministry of Justice between the years 1998-2005 in criminal court because of drug crimes and the defendant opened the proceedings with the data of 2007 the population of Turkey Statistics Institute data were used. In this context, collected data was evaluated by the use of Geographical Information Systems (GIS) Technology and evaluation results were presented by using mapping and display tools of GIS. **Results.** In this study, the data obtained according to the drug offender who the majority of the men, the number of defendants continuously increased the drug selling crime trade intensive, border areas, port cities and in major cities more intense as observed, use of crime is where tourism is often intense and more intense as observed in major cities have been identified. **Conclusion.** Fight against drug use needs to be the target of Turkey's coastal regions, while the smugglers in the border area needs to be highlighted struggle.

Keywords: Drug, drug addiction, crime, statistics, Turkey

Geliş Tarihi/Received: 13 Ekim 2009; **Kabul Tarihi/Accepted:** 11 Aralık 2009

İletişim Adresi:

Dr.Sadık Toprak, Adli Tıp Anabilim Dalı, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tıp Fakültesi, TR-60100 Tokat. Eposta: sadiktoprak@gmail.com

Giriş

Uyuşturucu maddelerin tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Örneğin M.Ö. 1500'lerde yazılmış olan papirüslerde esrar ve afyonun ağır kesici ve uyuşturucu etkisinin olduğu ve bu maddelerin Mezopotamya bölgesinden dünyaya yayıldığı bilinmektedir [1]. Cumhuriyet tarihinde uyuşturucu suçlarıyla ilgili ilk düzenleme 1926 yılında 765 numaralı Türk Ceza Kanunu'nun çıkması ile olmuştur [2]. Türkiye'de 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile uyuşturucu veya uyarıcı madde imal etmek ve ticaretini yapmak, ayrıca uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırmak; kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmamak yasaklanmıştır [3].

Uyuşturucu madde satışı ve kullanımı hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde önemli bir sorundur. Güney Tayvan'da 1998 yılında ergen nüfusa yönelik yapılan bir çalışmada, yasa dışı madde kullanımının %6,4 olduğu gözlenmiştir [4]. Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) yapılan bir araştırmaya göre 1999 yılında uyuşturucu madde suçları nedeniyle 32288 kişi hakkında dava açılmıştır [5]. Avustralya'da 2000 yılında yapılan bir çalışmada, 14 yaş üzerindeki halkın yaklaşık yarısının en az bir kez yasa dışı madde kullandığı saptanmıştır [6]. 2005 yılında National Survey on Drug Use and Health'in (NSDUH) yaptığı bir araştırmaya göre 12 yaş ve üzeri ABD halkının %8,1'i (19,7 milyon) yasa dışı madde kullanmaktadır [7]. United Nations Office on Drugs Crime'in (UNODC) 2008 yılı verilerine göre dünyada 15-64 yaş grubundakilerin %4,8'i (208 milyon) uyuşturucu madde kullanmaktadır [8].

Ülkemizdeki duruma baktığımızda 2001 yılında liseli gençler arasında yapılan bir çalışmada yaşam boyu bir kez esrar kullanma oranının %3,6 uçucu madde kullanma oranının %8,6 ve diğer uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanma oranının %3,3 olduğu gözlenmiştir [9]. Jandarma Genel Komutanlığı'nın tespitlerine göre 2003-2007 yılları arasında 10539 narkotik ve psikotik madde kaçakçılığı olayı tespit edilmiş ve bu olaylarla ilgili olarak 17839 kişi yakalanmıştır [10]. Emniyet Genel Müdürlüğü'nün istatistiklerine göre; 2006 yılında işlenen kaçakçılık olaylarının %38'lik kısmı uyuşturucu madde kaçakçılığı nedeniyle [11].

Bu çalışmada 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yer alan uyuşturucu satma, imal etme, kullanma ve yer temin etme nedeniyle 1998-2005 yılları arasında açılan davalarda sanıkların cinsiyet ve yaş dağılımı, illere göre görülme sıklığı ve değişimleri; mekansal dağılım ve yayılım gösteren verilerin yönetiminde önemli bir yöntem ve teknoloji olan Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) ve çeşitli istatistiksel yöntemler kullanılarak incelenecektir.

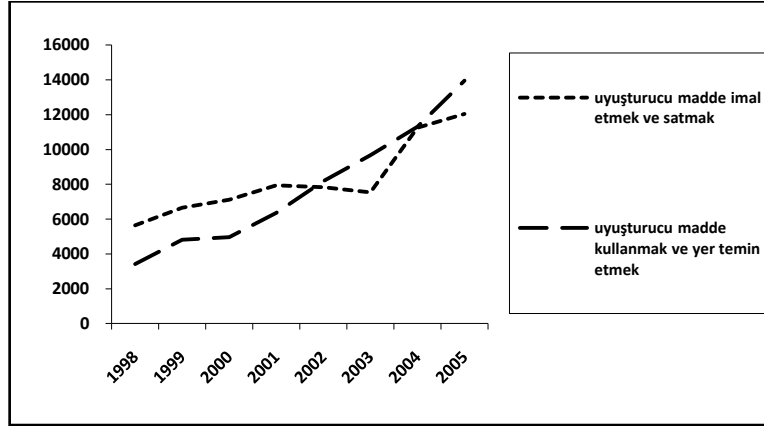
Gereç ve yöntem

Bu çalışma sosyodemografik bir çalışmadır. Bu çalışmada kullanılan suç istatistikleri, Adalet Bakanlığı'ndan elde edilen 1998-2005 yılları arasında uyuşturucu madde imal etme, ithal etme, ihraç etme, satma; uyuşturucu madde kullanımı için özel bir yer sağlama, uyuşturucu madde kullanma, bulundurma suçları nedeni ile ağır ceza mahkemelerinde açılmış olan dava ve sanık sayılarını içermektedir. Kullanılan nüfus istatistikleri ise Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerinden elde edilen iller bakımından 2007 yılı Türkiye nüfus istatistiklerini içermektedir [12]. Çalışmamızdaki verilerin istatistiksel analizi Epi Info 3.5.1 programında yapılmıştır.

Çalışmanın sonuçlarının görsel olarak değerlendirilmesi CBS teknolojisi kullanılarak yapılmıştır. CBS temel işlevleri bakımından, bir nesnenin bulunduğu ya da bir olayın meydana geldiği bir konumu çeşitli yapılarıdaki birleştirilmiş, referanslanmış, sıralanmış ve analiz edilmiş bilgi ile birleştirmede kullanılan bir araç olarak tanımlanabilir. Bu araçta gerçeklik, her semantik verinin ya da ilgili olayın doğrudan ya da dolaylı olarak konumsal bir bileşene sahip olduğu haritalar ile ifade edilir [13]. CBS, mekansal verinin planlanmış bir sistematik içerisinde toplanmasına, sürdürülmesine, yönetilmesine ve bu verinin otomatik olarak işlenmesine ve veriden elde edilen bilginin haritalar aracılığı ile

sunulmasına olanak tanır [14]. Bu çalışma kapsamında tüm Türkiye için il bazında toplanmış uyuşturucu ticareti ve kullanımına ilişkin veriler ilişkisel veritabanı yaklaşımı çerçevesinde düzenlenmiştir. Düzenlenen veriler ArcGIS 9.x yazılımı kullanılarak Türkiye il haritası ile ilişkilendirilmiş ve bu yazılımda yapılan temel sorgulamaların sonuçlarını içeren haritalar tasarlanmıştır (Bkz. Harita 1 ve 2).

Bulgular

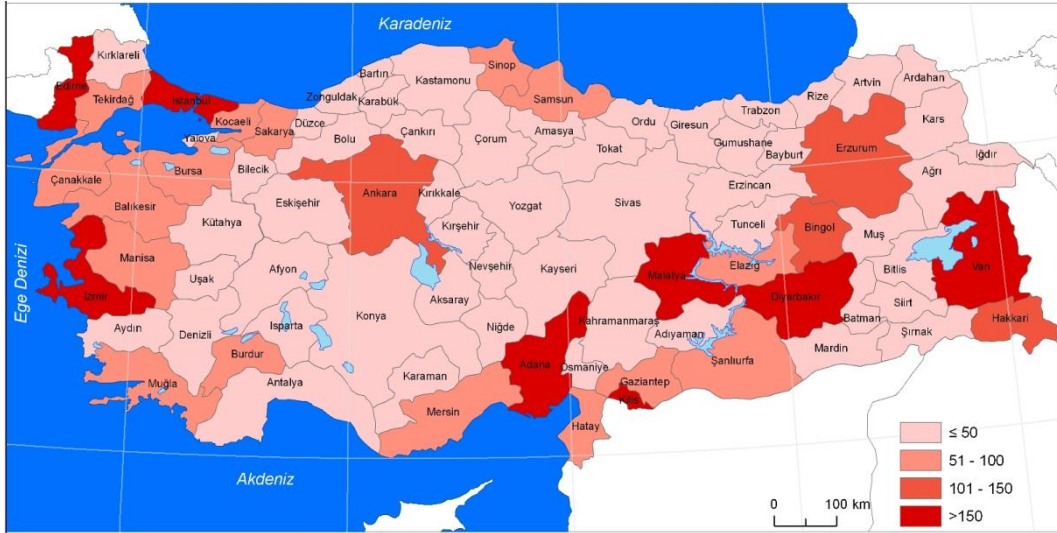
Grafik 1. 1998-2005 yılları arasında uyuşturucu kullanmak veya satmaktan yargılanan sanık sayısı

Grafikte görüldüğü gibi uyuşturucu madde imal etme ve satma suçu nedeni ile yargılanan kişi sayısı 1998-2001 yılları arasında artmıştır. 2002 ve 2003 yıllarında hafif bir düşüş gözlenirse de daha sonra 2005 yılına kadar bir artış gözlenmiştir. Uyuşturucu madde kullanma ve yer temin etme suçu nedeni ile yargılanan sanık sayısında 1998-2005 yılları arasında sürekli bir artış gözlenmiştir. Toplamda uyuşturucu ile ilgili yargılanan sanık sayısı dikkate alındığında 1998-2005 yılları arasında yaklaşık üç kat artış olduğu gözlenmektedir.

Tablo1: 1998-2005 yılları arasında uyuşturucu kullanmak ve satmaktan açılan dava sayısı ve sanık sayıları

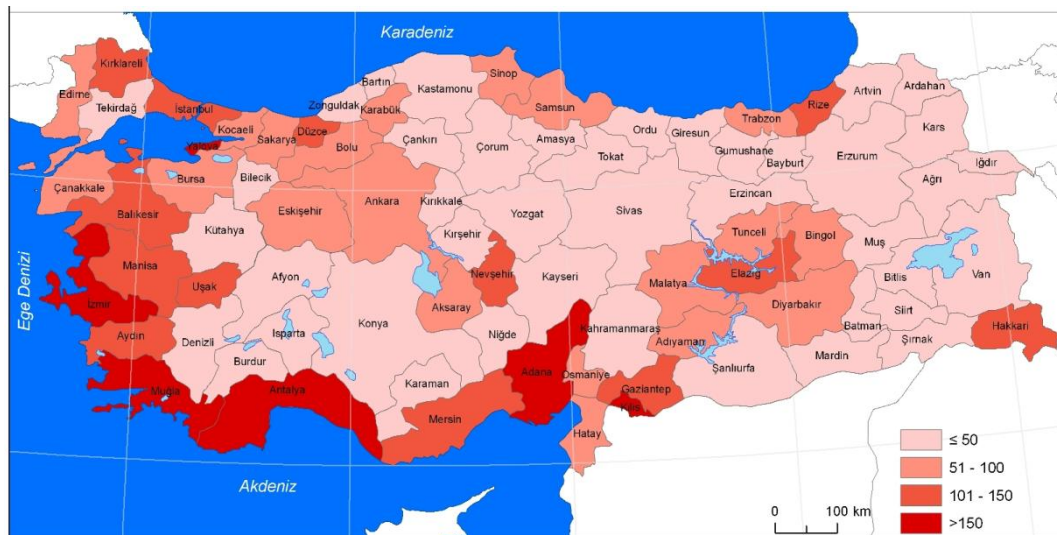
Yargılanan kişi sayısı	Erkek						Kadın						Toplam dava sayısı
	11-15		15-17		18+		11-15		15-17		18+		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Uyuşturucu satmaktan yargılan kişi sayısı	119	0,2	1061	1,6	61941	93,9	8	0,01	90	0,1	2771	4,2	30959
Uyuşturucu kullanmaktan yargılanan kişi sayısı	306	0,4	2727	4,3	58062	91,5	67	0,1	187	0,3	2129	3,4	44939

Tablo 1'de görüldüğü üzere uyuşturucu imal etme ve satma suçu nedeniyle yargılanan kişilerin %93,9'unun 18 yaş üstü erkekler olduğu, uyuşturucu kullanma ve yer temini nedeniyle yargılanan sanıkların %91,5'inin 18 yaş üstü erkekler olduğu gözlenmektedir. Uyuşturucu satma suçu nedeni ile yargılanan erkek sanık sayısının kadınlara oranlara 22 kat daha fazla olduğu, uyuşturucu kullanma suçu nedeni ile yargılanan erkek sanık sayısının kadınlara oranlara 25,6 kat daha fazla olduğu gözlenmektedir.

Harita 1. 1998-2005 yılları arasında uyuşturucu satmak nedeniyle yargılanan sanıkların illere göre dağılımı (yüz binde)

Harita 1'de uyuşturucu madde satışı nedeniyle yargılanma sıklığının Edirne, İstanbul, İzmir, Adana, Malatya, Diyarbakır, Kilis ve Van'da 150/100.000'nin üzerinde olduğu gözlenmektedir. İç Anadolu Bölgesi'nde Ankara haricinde uyuşturucu madde satışı nedeniyle açılan dava sıklığının düşük olduğu gözlenmektedir. Marmara bölgesinde ise Bilecik ve Kırklareli haricindeki illerde uyuşturucu madde satmak nedeniyle açılan dava sıklığının diğer bölgelere göre daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Harita 1'de Türkiye'nin iç kesimlerinde uyuşturucu satmaktan yargılanma sıklığının; kıyı ve sınır bölgelerine ve ticaretin yoğun olduğu liman şehirlerine göre daha düşük olduğu gözlenmektedir. Ayrıca haritada Doğu ve güneydoğu Anadolu'nun birçok ilinde uyuşturucu satma suçu nedeniyle yargılanma sıklığının, Anadolu'nun diğer kesimlerine göre daha sık olduğu gözlenmektedir.

Harita 2. 1998-2005 yılları arasında uyuşturucu kullanmak nedeniyle yargılanan sanıkların illere göre dağılımı (yüz binde).

Harita 2'de uyuşturucu kullanımı nedeniyle yargılanma sıklığının İzmir, Muğla, Antalya, Yalova, Adana ve Kilis'te 150/100000'in üzerinde olduğu gözlenmektedir. Uyuşturucu

kullanımı nedeniyle açılan davaların Türkiye'nin kıyı bölgelerinde daha yaygın olduğu gözlenmektedir. Ayrıca büyük şehirlerde uyuşturucu kullanmaktan yargılanan sanık sıklığının daha yüksek olduğu da görülmektedir. Yine Türkiye'nin iç kesimlerinde uyuşturucu kullanmak nedeniyle yargılananların sıklığının, kıyı bölgeleri ve büyük şehirlere göre daha düşük olduğu gözlenmektedir. Harita 2'de Ege ve Akdeniz bölgelerinin kıyılarında uyuşturucu kullanmak nedeniyle yargılanma sıklığının Karadeniz bölgesine göre daha yoğun olduğu gözlenmektedir.

Tartışma

Bu çalışmanın amacı Türkiye'de uyuşturucu ve uyuşturucu madde imal etme, ithal etme, ihraç etme, satma; uyuşturucu madde kullanımı için özel bir yer sağlama, uyuşturucu madde kullanma, bulundurma suçları nedeni ile ağır ceza mahkemelerinde hakkında dava açılmış kişilerin temel sosyodemografik özelliklerini ortaya koymak, uyuşturucuyla ilgili suçların 1998-2005 yılları arasındaki eğilimini göstermek ve elde edilen verilerin diğer benzer çalışmaların sonuçlarıyla karşılaştırmaktır.

Bu çalışmadaki bulguların tüm Türkiye'yi kapsamaması, sekiz yıl gibi uzun bir zaman aralığını kapsamaması 11 yaşından itibaren tüm yaş gruplarını içermesi çalışmamızın en güçlü özellikleridir. Buna karşılık bu çalışma sosyodemografik bir çalışmadır. Dolayısıyla neden-sonuç ilişkisinin kurulamaz olması çalışmamızı sınırlayan en önemli etkidir. Ayrıca uyuşturucu madde nedeniyle yargılanan kişilerin ne tür maddeler kullanmaktan veya satmaktan yargılandıkları ile ilgili bir veri yoktur. Bu da çalışmamızı sınırlayan diğer bir etkidir.

1999 yılında ABD'de yapılan bir araştırmada uyuşturucu madde ile ilgili suç işleyenlerin %84,6'sının erkek olduğu [5], İngiltere'de yapılan başka bir araştırmada ise 1990-2000 yılları arasında uyuşturucu madde suçu işleyenlerin %89,9'unun erkek olduğu gözlenmiştir [15]. Bizim çalışmamızda ise uyuşturucu ve uyuşturucu madde satma suçu işleyenlerin %93,9'unun, uyuşturucu ve uyuşturucu kullanma suçu işleyenlerin %96,2'sinin erkek olduğu gözlenmiş olup uyuşturucu madde ile ilgili suçları genellikle erkeklerin işlediği görülmektedir (Tablo 1). Yine Türkiye'de Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü'nün istatistiklerine göre 2006 yılında uyuşturucu madde kullanma suçu nedeniyle hakkında adli işlem yapılan kişilerin %95,5'inin erkek olduğu, satma suçu nedeniyle hakkında işlem yapılanların ise %94,8'inin erkek olduğu gözlenmiş olup [15] elde edilen sonuçlar çalışmamızdaki bulgularla benzerlik göstermektedir (Tablo 1).

Ülkemizde 1998-2005 yılları arasında uyuşturucu madde ile ilgili hakkında dava açılanların %50,9'u uyuşturucu madde imal etme ve satma nedeniyle olduğu (Tablo 1) ABD'de ise bu oranın 1999 yılında %90,6 olduğu gözlenmiştir [5]. 1998-2005 yılları arasında 129068 kişi uyuşturucu madde ile ilgili suçlardan dolayı yargılanmış olup (Tablo 1); TÜİK'in verilerine göre 1998-2005 yılları arasında 22244 (%17,2) kişi uyuşturucu madde suçu işlemek nedeniyle ceza evlerine gönderilmişlerdir [16].

Çalışmamızda elde ettiğimiz verilere göre, ülkemizde 1998 ve 2005 yılları arasında uyuşturucu madde satma ve imal etme suçu işleyenlerin %1,9'unun, uyuşturucu madde kullanma suçu işleyenlerin %5,2'sinin 18 yaşın altında olduğu belirlenmiştir (Tablo 1). ABD'de yapılan araştırmaya göre 1999 yılında uyuşturucu madde ile ilgili suç işleyenlerin %1,2'sinin 19 yaşın altında olduğu [5], İngiltere'de ise uyuşturucu madde suçu işleyenlerin %6,2'sinin 17 yaşın altında olduğu gözlenmiştir [15].

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü'nün istatistiklerine göre 2002-2006 yılları arasında uyuşturucu madde olaylarına karışan kişi sayısının yaklaşık 2 kat artmış olduğu gözlenmiştir [17]. İngiltere'de uyuşturucu madde ile ilgili suçlarda 1990 yılından 2000 yılına kadar 2,3 kat artış olduğu [15], Amerika'da ise 1984 yılından 1999 yılına kadar 2,5 kat artış olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada ise 1998-2005 yılları arasında uyuşturucu ve uyuşturucu madde ile ilgili suçlar nedeni ile hakkında dava açılan

kişi sayısında yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalarla benzerlik gösterecek şekilde sürekli bir artış olduğu, 1998'den 2005 yılına kadar yaklaşık üç kat artış olduğu görülmektedir (Grafik 1).

Her ne kadar son dönemde yeni alternatif rotalar ortaya çıkmışsa da, Türkiye halen doğudan batıya geçen transit uyuşturucu yolu üzerindeki anahtar ülke durumundadır [18]. Bir diğer önemli husus da Türkiye'ye giren eroinin % 80'lik kısmı Afganistan kaynaklı iken, % 20'lik kısmının İran kaynaklı olduğunun düşünülmesidir [18]. Yukarıdaki verilerle uyumlu olarak, ülkemizde, uyuşturucu satma suçunun genelde büyük şehirlerde, sınır bölgelerinde ve ticaretin yoğun olduğu liman şehirlerinde daha sık gözlemlendiği, Türkiye'nin iç kesimlerin ise diğer bölgelere göre daha düşük olduğu görülmektedir (Harita 1).

Uyuşturucu kullanımına gelindiğinde ise satışta olduğundan daha farklı bir patern gözlemlenmektedir. Uyuşturucu madde kullanımı özellikle turizmin yaygın olduğu güney ve batı kesimlerde yoğunlaşmaktadır (Harita 2). Ayrıca büyük şehirlerde ve Marmara genelinde genel bir artış göze çarpmaktadır. Buna karşılık özellikle Anadolu'nun iç kesimlerinde kullanımın daha düşük olduğu izlenmektedir.

Sonuç olarak; uyuşturucu ve uyuşturucu madde ile ilgili olarak suç işleyenlerin çoğunluğunun 18 yaş üstündeki erkekler olduğu ve bu suçların Türkiye'de 1998-2005 yılları arasında sürekli arttığı görülmektedir. Türkiye'de uyuşturucu ve uyuşturucu madde satma suçu; sınır bölgelerinde, ticaretin yoğun olduğu liman şehirlerinde ve büyük şehirlerde yoğun olarak gözlenmektedir. Yine Türkiye'de uyuşturucu madde kullanma suçu; kıyı bölgelerinde ve büyük şehirlerde daha fazla olduğu gözlenmektedir. Uyuşturucu kullanımı ile mücadelenin Türkiye'nin kıyı bölgelerini hedef alması gerekirken, sınır bölgelerinde ise kaçakçılıkla mücadelenin öne çıkarılması gerekmektedir.

Kaynaklar

1. Yılmaz A. Uyuşturucu Maddelerin Tarihsel Gelişimi, Uluslararası Çalışmalar ve Ülkemizdeki Yasal Düzenlemeler, Polis Dergisi, 35: makaleler. Web adresi: <http://www.emniyet.gov.tr/egitim/dergi/eskisayi/index.htm> Erişim tarihi: 23 Kasım 2009.
2. 765 sayılı Türk Ceza kanunu, Resmi gazete, 1926; 320. Web Adresi: <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/765.htm> Erişim Tarihi: 23 Kasım 2009.
3. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, Resmi Gazete, 2004; 25611. Web Adresi: <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/5237.htm> Erişim Tarihi: 23 Kasım 2009.
4. Yang MS, Yang MJ, Liu YH, Ko YC. Prevalance and related risk factors of licit and illicit substances use bay adolescent students in Southen Taiwan. Public Health. 112: 347-52.
5. Scalia C. Federal Drug Offenders, 1999 with Trends 1984-99, Bureau of Justice Statistics Special Report, 2001, 1-12.
6. Miller M, Draper G. Statics on drug use in Australia 2000, Australian Institute of Health and Welfare 2001; 8: 1-67.
7. Manchikanti L National drug control policy and prescription drug abuse: facts and fallacies. Pain Pyschian 2007; 10: 399-424.
8. United nations office on drugs and crime. World drug report 2008.
9. Kaçakçılık olayları, 2006 yılı Türkiye genelinde polis sorumluluk bölgesinde meydana gelen narkotik suçlarının türlerine göre dağılımı. Emniyet Genel Müdürlüğü Ana Komuta Kontrol Merkezi Dairesi Başkanlığı. Web Adresi: http://www.egm.gov.tr/akkm/akkm_web/kacakcilik.htm Erişim tarihi: 13 Ekim 2009.
10. Jandarmanın narkotik ve psikotrop madde kaçakçılığı ile mücadelesi. Jandarma Genel Komutanlığı. Web adresi: <http://www.jandarma.gov.tr/> Erişim tarihi: 13 Ekim 2009.
11. Ögel K, Tamar D, Enver C, Çakmak D. Lise Gençleri arasında sigara, alkol ve madde kullanım yaygınlığı, Türk Psikiyatri Dergisi 2001; 12: 47-52.

12. 2007 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine göre şehir ve köy nüfusu: Toplam nüfus. Türkiye İstatistik Kurumu. 11 Mart 2009.
13. Clarke, K.: Getting Started with Geographic Information Systems. Prentice Hall. 2001.
14. Uçar, D., Doğru, A.Ö. CBS Projelerinin Stratejik Planlaması ve SWOT Analizinin Yeri, 10. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, Ankara, Sunulmuş Bildiri. 2005.
15. Corkery JM. Drug seizures offender statistics, United Kingdom 2000. Home Office Statical Bulletin 2002; 4: 1-84.
16. 1998-2005 yılları arasında suç işlendiği il ve suç türüne göre ceza infaz kurumuna giren hükümlüler: Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticaret; Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma, satın alma. Türkiye İstatistik Kurumu. 9 Haziran 2009.
17. 2006 yılı kaçakçılık ve organize suçlarla mücadele raporu. Bölüm-1: Narkotik suçlarla mücadele 2006 yılı uyuşturucu madde olaylarının değerlendirilmesi. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı 2006. Webadres: <http://www.kom.gov.tr/Tr/KonuDetay.asp?BKey=61&KKey=118> Erişim tarihi: 13 Kasım 2009.
18. United Nations Office on Drugs and Crime. World drug report 2009.